

Θεά των Όφρων

Γιάννης Γιαννούτσος - 16/10/2023

Σκέψεις με αφορμή το Α΄ Βραβείο στον Πανελλήνιο Αρχιτεκτονικό Διαγωνισμό Προσχεδίων για τη «Βιοκλιματική ανάπλαση της πλατείας Ελευθερίας και της ευρύτερης περιοχής της ανατολικής εισόδου στο ιστορικό κέντρο της πόλης».

Σημείωση • Γιάννης Γιαννούτσος

Η πρώτη σκέψη όταν προκηρύχθηκε ο αρχιτεκτονικός διαγωνισμός που αφορά την “καρδιά” του Ηρακλείου, πήγε σε μια δυνατή ανάμνηση: στην προ δεκαετίας επίσκεψή μας στο Αρχαιολογικό Μουσείο Ηρακλείου, όπου ξεχώρισα το αγαλματίδιο της “Θεάς των Όφρων” (1600 π.Χ. Βρέθηκε νότια της αίθουσας του θρόνου του ανακτόρου της Κνωσού). Η ιδέα για τη σύνθεση του χώρου εξαρχής στρέφεται γύρω από την ιδιαίτερη φορεσιά του ειδωλίου, η οποία είναι σαν να “φέρει τον κόσμο όλο”, με δομές, χρώματα, ύλες και καταβολές από την Κρήτη. Τούτη η επιθυμία γεννά σκέψεις για την ώσμωση της Αρχιτεκτονικής, της Τέχνης και της ίδιας της κοινωνίας.

Πώς μπορεί ο ιστορικός πυρήνας του Ηρακλείου να μπολιαστεί από τη φορεσιά της “Θεάς των Όφρων”; Πώς θα ερμηνευθεί στον αρχιτεκτονικό χώρο, ώστε όταν περπατάμε στην πόλη να είναι “σαν να βαδίζουμε στη φορεσιά του αγαλματιδίου”; Και κυρίως: Τι σημαίνει να περιπλανιόμαστε επάνω σε κάτι βαθιά ριζωμένο στη συλλογική μνήμη του τόπου;

Η δυνατή αυτή επιθυμία συνταιριάχτηκε με την αγάπη για τον δημόσιο χώρο, για τον “κοινό τόπο” της πόλης

που οφείλει να είναι δυναμικός, ελεύθερος, φιλόξενος και να υποδέχεται κάθε πτυχή της ζωής. Δημιουργείται μια δυναμική “χωρική σκηνή” προς τα Ενετικά Τείχη που ενώνει: συγκεντρώνει τον κόσμο, συνδέει το κέντρο με την υπόλοιπη πόλη και στρέφει τον κάτοικο προς τα ιστορικά ίχνη.

Οφείλουμε να δίνουμε τον καλύτερό μας εαυτό στον δημόσιο χώρο, καθώς ο χώρος αυτός συνυφαίνεται με τα βιώματα και τις αναμνήσεις, όχι μόνο του ενός ατόμου, αλλά της κοινωνίας ολόκληρης. Συντίθενται έτσι μεταξύ τους κοινές μας καταβολές και ο δημόσιος χώρος υπό αυτή την έννοια γίνεται φορέας συλλογικής μνήμης.

Το σύνολο της σύνθεσης

Αρχιτεκτονική μελέτη · Α΄ Βραβείο:

ΓΙΑΝΝΗΣ ΓΙΑΝΝΟΥΤΣΟΣ, Αρχιτέκτων Μηχανικός ΕΜΠ · Εικαστικός ΑΣΚΤ

Ποσοστό συμμετοχής 100%

Ειδικοί σύμβουλοι Αρχιτεκτονικής Μελέτης:

Μαρία Ειρήνη, Κωνσταντινίδη Μάνεση (Αρχιτέκτων Μηχανικός-Ειδικός Σύμβουλος στη διαδικασία ψηφιακής μοντελοποίησης), Ηλίας Γεωργακόπουλος (Αρχιτέκτων, Βιομηχανικός Σχεδιαστής-Ειδικός σύμβουλος στη διαδικασία τρισδιάστατων απεικονίσεων), Ζωή Χριστοφόρου (Συγκοινωνιολόγος-Ειδικός Σύμβουλος κυκλοφοριακής μελέτης), Μαρία Γιαννουλάκη (Πολιτικός Μηχανικός -Ειδικός Σύμβουλος κυκλοφοριακής μελέτης), Θάνος Βλαστός (Συγκοινωνιολόγος-Πολεοδόμος-Ειδικός Σύμβουλος κυκλοφοριακής μελέτης), Παναγής Βοβός (Ηλεκτρολόγος Μηχανικός-Ειδικός Σύμβουλος ηλεκτρομηχανολογικής μελέτης), Αλκιβιάδης Οικονομίδης (Αρχιτέκτων Μηχανικός-Ειδικός Σύμβουλος περιβαλλοντικής μελέτης) Καλλιόπη Ραδόγλου (Δασολόγος-Ειδικός Σύμβουλος διαχείρισης περιβαλλοντικής μελέτης) Δημήτρης Παπάζογλου (Φυσικός-Ειδικός Σύμβουλος Τεχνολογίας Υλικών), Έρση Λάβαρη (Ειδικός Σύμβουλος-Αρχαιολόγος).

Διοργανώτρια αρχή του Διαγωνισμού είναι ο ΔΗΜΟΣ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ και αρμόδια υπηρεσία διεξαγωγής του Διαγωνισμού είναι η Διεύθυνση τεχνικών Έργων & Μελετών του Δήμου.

Αντικείμενο και Σκοπός του Πανελλήνιου Αρχιτεκτονικού Διαγωνισμού Προσχεδίων

Το αντικείμενο του αρχιτεκτονικού διαγωνισμού προσχεδίων αφορά την ευρύτερη ανατολική περιοχή (εντός

του κηρυγμένου - οριοθετημένου αρχαιολογικού χώρου) της πόλης του Ηρακλείου και πλησίον των ενετικών τειχών, συνολικής έκτασης 53.000,00 m². Η περιοχή μελέτης επικεντρώνεται στην αναμόρφωση της πλατείας Ελευθερίας και στη σύνδεσή της με τις πλατείες Δασκαλογιάννη, Αρχαιολογικού Μουσείου και Ν. Καζαντζάκη, καθώς επίσης και την ανάπλαση των οδών Δούκος Μποφώρ, τμήμα της Λ. Δημοκρατίας και της Λ. Ικάρου, δρόμοι που οριοθετούν την ευρύτερη περιοχή της ανατολικής εισόδου στο ιστορικό κέντρο της πόλης.

Ο ήπιος εξωραϊσμός της πλατείας Ελευθερίας που έχει προαναγγείλει ο Δήμος Ηρακλείου διαφέρει από τον Πανελλήνιο αρχιτεκτονικό διαγωνισμό που έχει προκηρύξει. Ο αρχιτεκτονικός διαγωνισμός, όπως τον χαρακτηρίζει ο Δήμος Ηρακλείου, είναι το μακροπρόθεσμο πλάνο σύμφωνα με τον οποίο όλη η εικόνα της περιοχής μελέτης θα αναθεωρηθεί εν τέλει με βάση το αποτέλεσμα του.

Κριτική επιτροπή του Διαγωνισμού

ΣΑΚΑΝΤΑΜΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ (Αρχιτέκτων Μηχανικός, Επίκουρος Καθηγητής του Τμήματος Αρχιτεκτόνων του ΑΠΘ), ΔΙΓΩΝΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ (Αρχιτέκτονας Μηχανικός, Ελεύθερος επαγγελματίας), ΚΟΚΚΙΝΙΔΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ (Αρχιτέκτονας Μηχανικός, Ελεύθερος επαγγελματίας), ΚΟΥΝΤΑΝΤΟΥ ΟΛΓΑ (Αρχιτέκτονας Μηχανικός, Αναπληρωματικό μέλος, υπάλληλος της Διεύθυνσης Τεχνικών Έργων & Μελετών), ΝΤΑΦΛΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ (Αρχιτέκτονας Μηχανικός, επιλαχόν μέλος, Αναπληρωτής Καθηγητής ΕΜΠ).

Το σύνολο της περιοχής μελέτης- Πλ. Ελευθερίας, Πλ. Καζαντζάκη, Πλ. Δασκαλογιάννη, Πλ. Μουσείου, Λ. Δημοκρατίας, Δ. Μποφώρ, Λ. Ικάρου.

“Περί καταβολών”¹

Ένα ερώτημα εγείρεται, που αφορά την έννοια των καταβολών, οι οποίες ορίζουν δυναμικά τον συλλογισμό μας, επομένως και τον τρόπο με τον οποίο σκεφτόμαστε για την Τέχνη και την Αρχιτεκτονική.

Έχουμε συνειδητοποιήσει ποια είναι τα σημεία αναφοράς μας, οι προσωπικές μας καταβολές;

Έχει ιδιαίτερη σημασία να αναζητά ο συνθέτης, ο αρχιτέκτονας και ο εικαστικός τις καταβολές του: Παρατηρώντας και σημειώνοντας θραύσματα που άλλοτε αναφέρονται στην Αρχιτεκτονική, άλλοτε στην Τέχνη και άλλοτε στον ίδιο τον συνθέτη, στοιχειοθετείται η δημιουργική του φυσιογνωμία. Μελετώντας τα

εις βάθος, ανακαλύπτει κανείς την καταγωγή των αναφορών του: διαπιστώνει πως πολλά από αυτά αναφέρονται στην ίδια ρίζα, έχουν δηλαδή όμοιες ή συγγενικές καταβολές. Εμβαθύνοντας στο σύνολο των θραυσμάτων - αναφορών του, παράλληλα ανακαλύπτει τον προσωπικό του τρόπο σκέψης και ερμηνείας του κόσμου. Στην ουσία, οι καταβολές αποτελούν τη "μήτρα" του συνόλου της έκφρασής του.

Θραύσματα από τον κόσμο ενώνονται μεταξύ τους μέσω της σκέψης μας, η οποία στη βάση της είναι συνθετική, καθώς **"συνδέει και συνθέτει"**² με δυναμικό τρόπο στοιχεία που φαινομενικά δεν σχετίζονται μεταξύ τους, προκειμένου να προσδώσει νόημα στον κόσμο.

Η μνήμη αποτελεί πιθανότατα την κομβική εκείνη νοητική λειτουργία, που προσδίδει τη συνθετική ιδιότητα στη σκέψη μας. Η «συνεκτική δύναμη της μνήμης»³ αποτελεί το νήμα που οδηγεί στη «συνειδητή ανθρώπινη εμπειρία»⁴, καθώς μας προσφέρει μια συνεκτική εικόνα του παρελθόντος με την οποία «αποκτούν προοπτική οι σημερινές εμπειρίες μας».

Αρχιτεκτονική και εικαστική σκέψη

Η εκκίνηση για τη συγκεκριμένη σύνθεση από το πεδίο της Τέχνης δεν είναι τυχαία. Σε αυτό συνεισφέρει η αγάπη για τον αρχαιολογικό πλούτο -δηλαδή το πώς ανά τις εποχές κάθε κοινωνία εκφράζεται μέσα από τη γλυπτική, τη ζωγραφική και την αρχιτεκτονική. Επίσης συνεισφέρει η ιδιότητά μου ως Ζωγράφου -καθώς η σύνθεση τόσο στην αρχιτεκτονική όσο και στη ζωγραφική αποτελεί επίκεντρο καθημερινής πρακτικής.

Προσωπικά, πιστεύω πως η Τέχνη μπολιάζει⁵ τη σκέψη μας για τον αρχιτεκτονικό χώρο, καθώς «Το στοιχείο που διακρίνει έναν αρχιτέκτονα δεν είναι η ικανότητα να σχεδιάζει κτήρια σε ορθή και αξονομετρική προβολή. Ή τουλάχιστον δεν είναι μόνο αυτό. Είναι η ικανότητα πραγματοποίησης συνθετικών παρατηρήσεων και αλληλεπίδρασης με έργα τέχνης. Είναι η ικανότητα αποκωδικοποίησης των συνθετικών αρχών ενός έργου και η δεξιότητα της αξιοποίησης αυτών των αρχών σε μία δική του δημιουργία»⁶.

Μνήμες τόπων, αφηγήσεις προσώπων, προσλαμβάνουσες - θραύσματα σπέρνονται εσωτερικά ("Καταβολές"⁷), και καλλιεργούνται μέχρι να εκφραστούν στην Αρχιτεκτονική και την Τέχνη. Μια ολόκληρη ιστορία δράσης - αντίδρασης λαμβάνει χώρα. Κάθε τι που βιώνουμε εμπλέκεται δυναμικά με τον συλλογισμό μας, δημιουργώντας τον "πρόδρομο" για τις καταβολές μας.

Συνθετική σκέψη και Δημόσιος Χώρος

Η σύνθεση του εν λόγω δημόσιου χώρου στηρίζεται σε αρχές όπως η ήπια κινητικότητα, η βιοκλιματική αναβάθμιση, η βελτίωση των περιβαλλοντικών συνθηκών, η ενεργειακή ανεξαρτησία, η λειτουργία της πόλης, η ανάδειξη των ιστορικών ιχνών, η εντοπιότητα των υλών, η δομική - λειτουργική αναδιάρθρωση του χώρου.

Άραγε υπερισχύει κάποια από αυτές τις έννοιες, χαρακτηρίζοντας τον σχεδιασμό ως "Βιοκλιματικό" ή "Πολεοδομικό" ή "Εικαστικό" ή ούτω καθεξής;

Κάθε αρχιτεκτονική σύνθεση οφείλει να νοιάζεται για ΟΛΕΣ αυτές τις παραμέτρους και για πολλές άλλες, οι οποίες μεταβάλλονται στον χρόνο, καθώς η πόλη ζει. Η έννοια αυτή οφείλει να είναι παρούσα από τα γεννοφάσκια κιόλας της συνθετικής ιδέας.

Τι είναι όμως αυτό που ορίζει τον ειδικό χαρακτήρα της ιδέας και κάνει όλες τις παραπάνω αρχές να στρέφονται γύρω από την ιδέα αυτή;

Στη συγκεκριμένη περίπτωση έχει να κάνει με δυο σημαντικά στοιχεία, εξίσου σημαντικά το καθένα και τα οποία αφορούν τη Συλλογική Μνήμη -το "Είναι" του Δημόσιου Χώρου:

Εκκινεί καταρχήν από την προσωπική μου "Επιθυμία", για μετουσίωση μιας μνήμης από ένα έργο της μινωικής Τέχνης και από τον Δημόσιο αρχιτεκτονικό χώρο του Ηρακλείου. Οι ρίζες της επιθυμίας αυτής ανάγονται πίσω στον χρόνο, όταν πριν από 12 χρόνια με τη Σούλη Καπράλου επισκεφθήκαμε την Κρήτη, ώστε

να παραστούμε στα εγκαίνια της “Αίθουσας Τέχνης Μαράθου”. Αφορμή στάθηκε η δωρεά του συνόλου του έργου του φίλου Γλύπτη Γιάννη Κλινάκη, στον τόπο καταγωγής του, στο ορεινό χωριό Μάραθος του Δήμου Μαλεβιζίου. Με αφορμή αυτό το ταξίδι επισκεφθήκαμε επίσης το Ανάκτορο της Κνωσσοῦ, καθώς και το Αρχαιολογικό Μουσείο Ηρακλείου. Εκεί, εντύπωση μου έκανε τόσο το γνωστό αγαλματίδιο της “Θεάς των Όφρων” όσο και ο δημόσιος χώρος με το σύμπλεγμα των πλατειών (Μουσείου, Ελευθερίας, Καζαντζάκη, Δασκαλογιάννη), και των Λεωφόρων περί των Ενετικών Τειχών.

Αυτή η επίσκεψη ήταν καταλυτική, καθώς τα συγκεκριμένα θραύσματα μνήμης αναδύθηκαν στο άκουσμα του αρχιτεκτονικού διαγωνισμού και εξαρχής όριζαν τη συνθετική σκέψη. Με ενθουσίαζε το πώς κάτι που η κοινωνία της Κρήτης έφτιαξε στην αρχαιότητα, θα μπορούσε να μετουσιωθεί σήμερα στην πόλη. Μου ασκούσε έλξη το πώς κάτι από την Τέχνη, εντυπωμένο βαθιά στη συλλογική μνήμη του κόσμου, μπορεί να “μπολιάσει” τον αρχιτεκτονικό χώρο. Σαν να συντονίζεται το πολιτισμικό υπόβαθρο του τόπου με τον ίδιον τον τόπο.

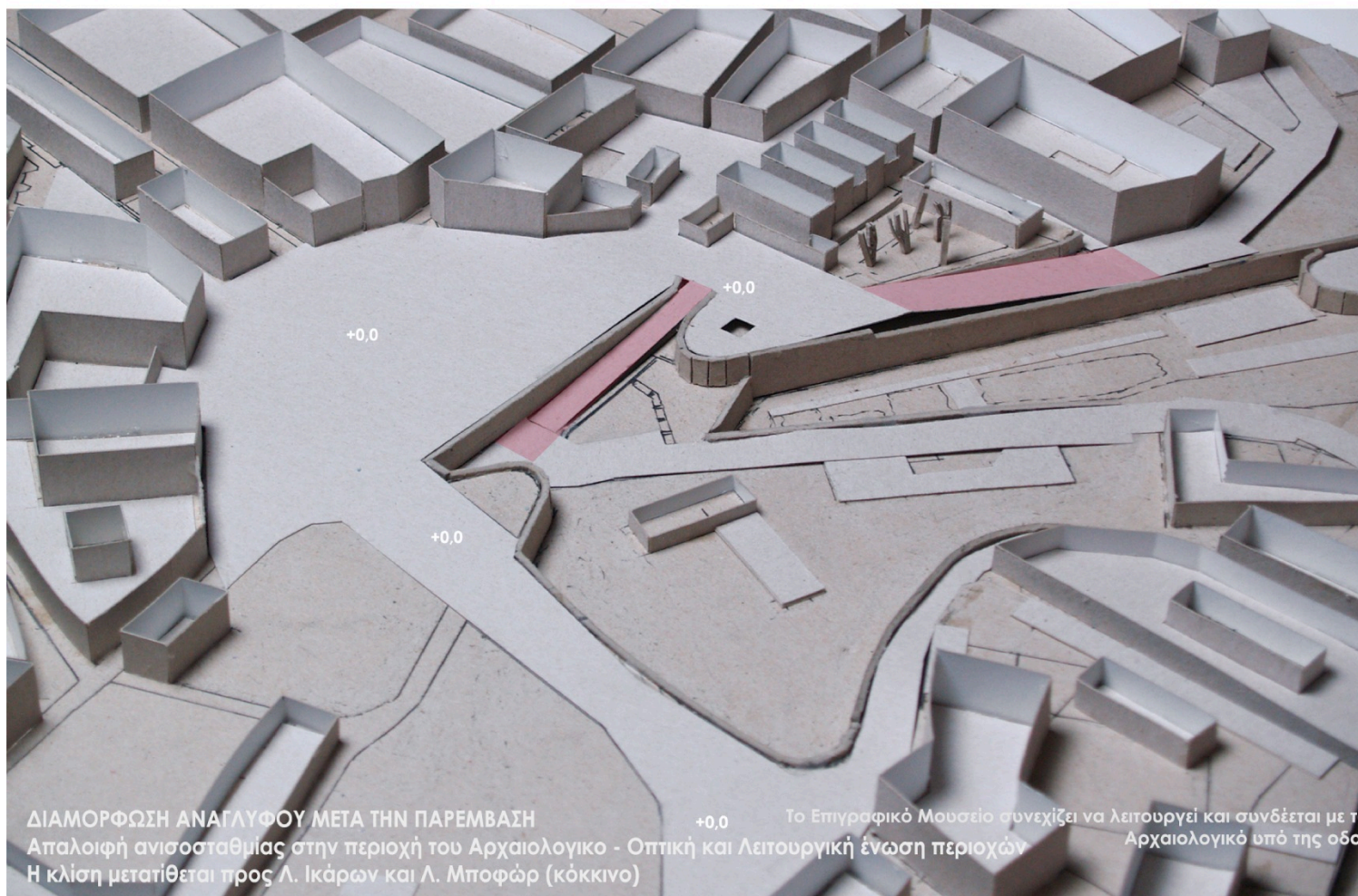
I. Από τον εικαστικό Χώρο στον αρχιτεκτονικό Χώρο

Η φορεσιά της “Θεάς των Όφρων”, με τη δομή, την ύλη και τις καταβολές της, ερμηνεύεται από τα πρώτα κιόλας σκίτσα. Πρόκειται για έναν φορέα καταβολών, μιας φιλοσοφίας με συγκεκριμένες οργανωτικές αρχές. Αναζητάται συστηματικά το πώς η “επιθυμία” αυτή θα εκφραστεί στην ύλη σε κάθε πτυχή του συνθετικού φαινομένου.

Σημειώνεται ότι το εμβληματικό αγαλματίδιο του τύπου της Θεάς των Όφρων αποκαλύφθηκε κατά τις ανασκαφικές εργασίες του 1903, από τον Βρετανό αρχαιολόγο σερ Άρθουρ Τζον Έβανς, σε λάκκο νότια της αίθουσας του θρόνου του ανακτόρου της Κνωσού, που θεωρείται ότι επρόκειτο για χώρο απόρριψης των ελαττωματικών αναθημάτων του τριμερούς ιερού του συγκροτήματος⁸. Η ιδιότητα της γυναίκας στην οποία αναφέρεται το ειδώλιο, ύψους 29,5 εκατοστών και φιλοτεχνημένο από φαγεντιανή με επικάλυψη σμάλτου, προβληματίζει ακόμη την ερευνητική κοινότητα. Δεν είναι σαφές εάν πρόκειται πράγματι για θεά, για ιέρεια που επιδίδεται σε κάποιο τελετουργικό ή ακόμη και για αθλήτρια που συμμετέχει σε κάποιο θρησκευτικό αγώνισμα⁹. Η ενδυμασία της, με το σφιχτό περικόρμιο που αφήνει το στήθος εκτεθειμένο, τη φαρδιά ζώνη που δένει στη μέση, την πλατιά φούστα με τους φραμπαλάδες και την ποδιά στο σχήμα γλώσσας, αναπαριστά τη χαρακτηριστική μινωική φορεσιά όπως απαντάται στη μινωική και αιγιακή τέχνη. Η φούστα, δε, παρουσιάζει το μεγαλύτερο ενδιαφέρον. Οι φραμπαλάδες αναπτύσσονται σε επτά επάλληλες σειρές πέφτοντας ο ένας επάνω στον άλλον, ο καθένας από διαφορετικές λωρίδες υφάσματος, όπως υποδεικνύουν τα πλακίδια από φαγεντιανή που τους αποτελούν, επικαλύπτοντας μερικώς ο ένας τον άλλον όπως τα κεραμίδια¹⁰. Τα πλακίδια που απαρτίζουν τη φορεσιά σχηματίζουν ένα σταθερό μοτίβο, τόσο οριζόντια όσο και κάθετα, δημιουργώντας έναν ζωνρό, ιδιαίτερο ρυθμό.

Τα παραπάνω δομικά στοιχεία, όπως προκύπτουν από την ιστορική - συνθετική ανάλυση του αγαλματιδίου, ερμηνεύονται στη σύνθεση του δημόσιου χώρου όσον αφορά: α) τη δομή - ζώνες χάραξης, περιοχές πλήρωσης, β) την κλίμακα - ρυθμό εναλλαγής υλών, γ) την απόχρωση - τονικότητα της ύλης.

Διαμόρφωση της περιοχής μελέτης πριν και μετά την παρέμβαση

II. Αναγνωρίζοντας την περιοχή μελέτης

Τα Ενετικά Τείχη σαν μια μονοκονδυλιά ορίζουν δομικά, λειτουργικά και νοηματικά το σύνολο του δημόσιου χώρου. Έλκουν τον επισκέπτη, καθώς:

- Αποτελούν κεντρικό τοπόσημο με το οποίο ταυτίζεται η συλλογική ταυτότητα του Ηρακλείου,
- Διακρίνουν δομικά την “εντός των τειχών περιοχή” (Λ. Δημοκρατίας, Πλ. Ελευθερίας, Λ. Μποφώρ), από την “εκτός των τειχών περιοχή” (Λ. Ικάρου),
- Λειτουργούν ως ιστορική ραχοκοκαλιά που διατρέχει και ενοποιεί τις υποπεριοχές μελέτης,
- Συντονίζονται με τη θέα του λιμανιού, εντείνοντας την οπτική φυγή και προς την υπόλοιπη πόλη,
- Μπορούν να φιλοξενήσουν γύρω τους τις δραστηριότητες των κατοίκων και να γίνουν πυκνωτές της πορείας και της στάσης των πεζών.

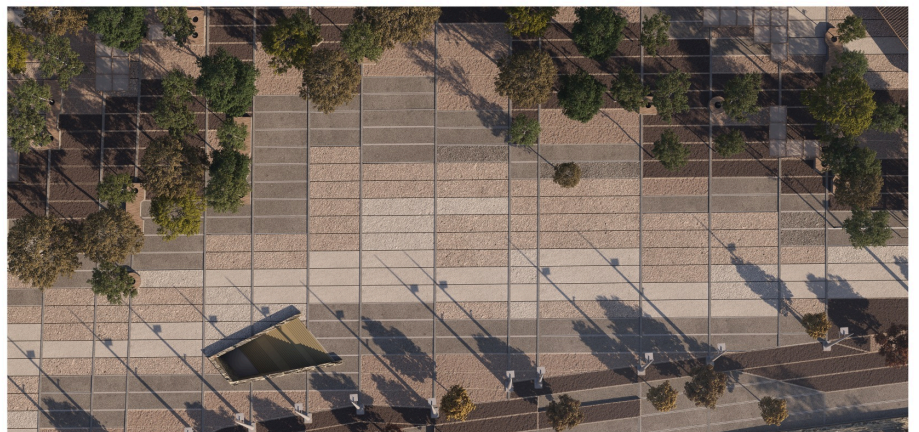
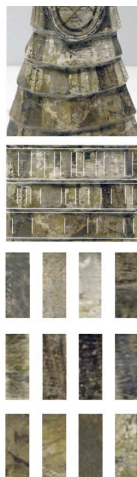
Διαπιστώνονται σημαντικές αναντιστοιχίες στο δομικό ανάγλυφο της πόλης, που έχουν ως συνέπεια τον κατακερματισμό του συνόλου σε μεμονωμένα λειτουργικά και χωρικά θραύσματα. Συγκεκριμένα:

- Στο ύψος του Ημιπρομαχώνα Αγ. Φραγκίσκου εντοπίζεται υψομετρική διαφορά μεταξύ της Λ. Μποφώρ, των Τειχών και του επιπέδου Αρχαιολογικού Μουσείου. Κατά συνέπεια, ο περιπατητής καθώς περπατά επί της Μποφώρ, σε μεγάλο εύρος διαδρομής είναι σαν να βυθίζεται σε στενό πέρασμα και χάνει την οπτική του επαφή με το σύνολο της περιοχής.

Λόγω της συγκεκριμένης δομής του εδάφους σε αυτό το σημείο, αποκόπτεται η πρόσβαση τόσο προς τον Ημιπρομαχώνα, όσο και προς το Αρχαιολογικό. Η πορεία του επισκέπτη τεμαχίζεται, αν λάβουμε υπόψη και το απότομο ανέβασμα του δρόμου στο συγκεκριμένο σημείο (διασταύρωση Μποφώρ, Ικάρου).

- Περί της πλατείας Ελευθερίας, η υψομετρική διαφορά μεταξύ της πλατείας και των δυο παραπλεύρων δρόμων δημιουργεί τα σκαλιά, τα οποία αποκόπτουν το ανεμπόδιο πέρασμα από και προς την πλατεία.
- Όταν κανείς βρίσκεται χαμηλά στην Λ. Ικάρου βλέπει τα Ενετικά Τείχη, την Ενετική Πύλη Αγ. Γεωργίου. Αντιλαμβάνεται αποκλειστικά την περιοχή που ορίζεται από τα τείχη. Εκεί όπου η Ικάρου ανηφορίζει για να συναντήσει την Μποφώρ, θα μπορούσε να υπάρχει ένα λειτουργικό στοιχείο που να υπονοεί τη συνέχεια της διαδρομής προς την περιοχή εντός των τειχών (προς όφελος της αντιληπτικής και λειτουργικής σύνδεσης της περιοχής μελέτης).

ΙΔΕΑ - ΣΥΝΘΕΤΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ

Το αγαλματίδιο της “Θεάς των Όφεων” ερμηνεύεται σε ύλες και δομές για τη σύνθεση του δημόσιου χώρου. Πηγή- Αρχ. Μουσείο Ηρακλείου. Φωτογραφία- Zde, CC BY-SA 4.0 – Copy

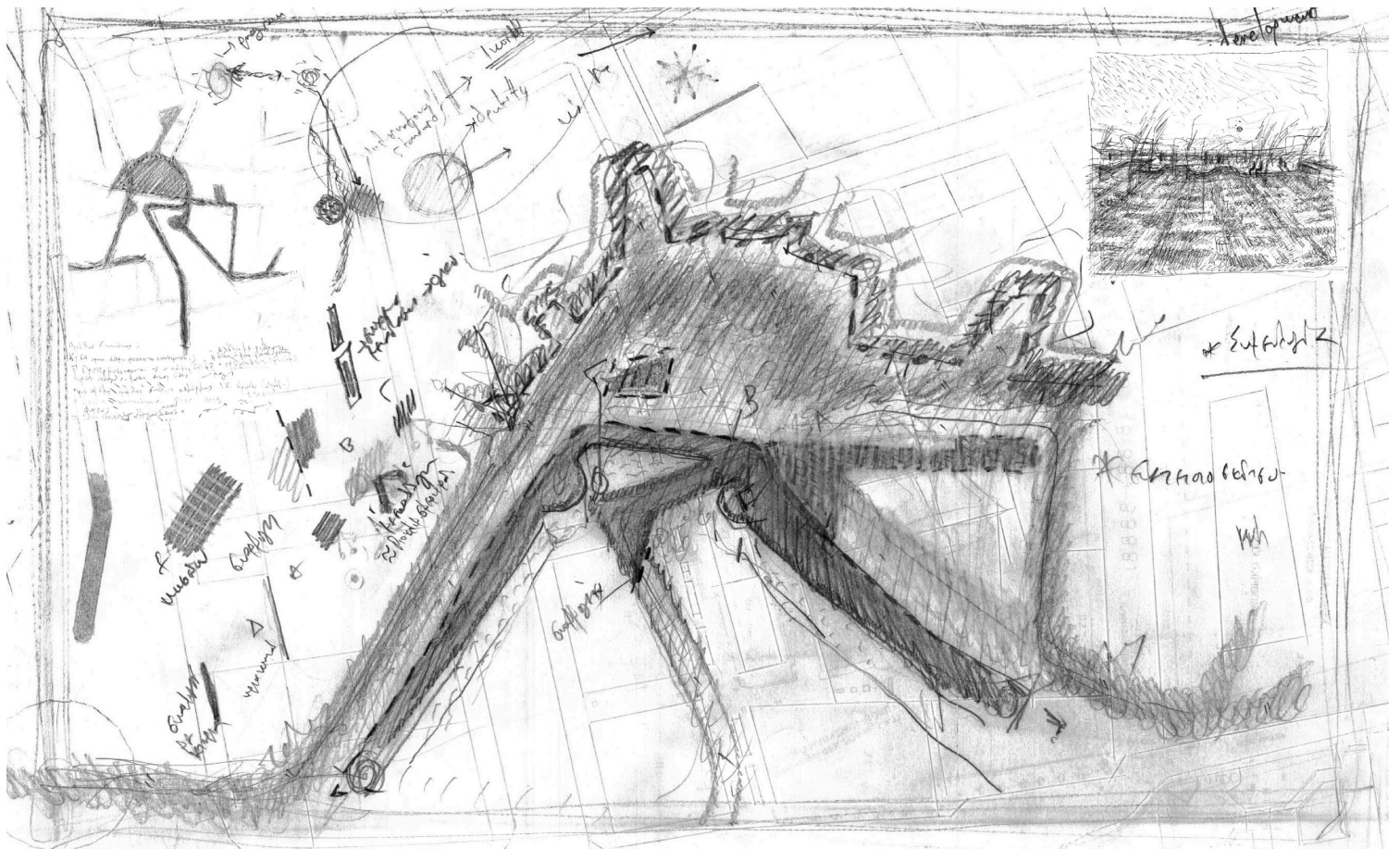
Η κεντρική ιδέα της πρότασης περιγράφεται πολύ εύστοχα από την επιτροπή που την αξιολόγησε, και κρίνεται σκόπιμο να παρατεθεί αυτούσιο το σχετικό απόσπασμα:

«Με αφετηρία την εικαστικής μεγαλοπρέπειας περιβολή της "Θεάς των Όφρων" που εκτίθεται στο Αρχαιολογικό Μουσείο Ηρακλείου, η μελέτη χρησιμοποιεί ένα ενιαίο και συνεπές λεξιλόγιο υψηλής αισθητικής, για να δομήσει μία επιδερμίδα που θα εφαρμοστεί σε όλη την έκταση του χώρου παρέμβασης, στοχεύοντας στην ενοποίηση και την αμεσότητα του κοινωνικού και χωρικού γίνεσθαι. Με την πρωτότυπη δημιουργία μιας χρωματικής παλέτας από τη φορεσιά του ειδωλίου και τη χρήση ενός γεωμετρικού εμβάτη, ανασχεδιάζει τον χώρο και τον καθιστά τη βάση λειτουργίας και ανάδειξης όλων των περιμετρικών κτισμάτων, ανατρέποντας τα στερεότυπα της αστικής πλατείας. Δημιουργεί έναν υπερχώρο (μεγιστοποίηση του sharedspace) με έκταση εννοιολογικά μεγαλύτερη από αυτήν που καταλαμβάνει, χωρίς να ακολουθεί άξονες ή γενέτειρες χαράξεων από υφιστάμενες κατασκευές, και καλεί τα κτήρια να συμβάλλουν στον κοινό ανοιχτό χώρο που δημιουργείται.

Η αρχιτεκτονική γραφή έχει συνέχεια και συνέπεια και διαβάζεται με έναν μοναδικό τρόπο που πηγάζει από τον κανόνα της χάραξης, χωρίς να γίνεται βαρετή λόγω επανάληψης ή προβλέψιμη. Οι τονικότητες που προσδίδουν τα υλικά στη δαπεδόστρωση και η επιλογή των διαβαθμίσεων ανάλογα με τις περιοχές και το είδος της φύτευσης, δημιουργούν επίπεδα ανάγνωσης με εξαιρετικό ενδιαφέρον».

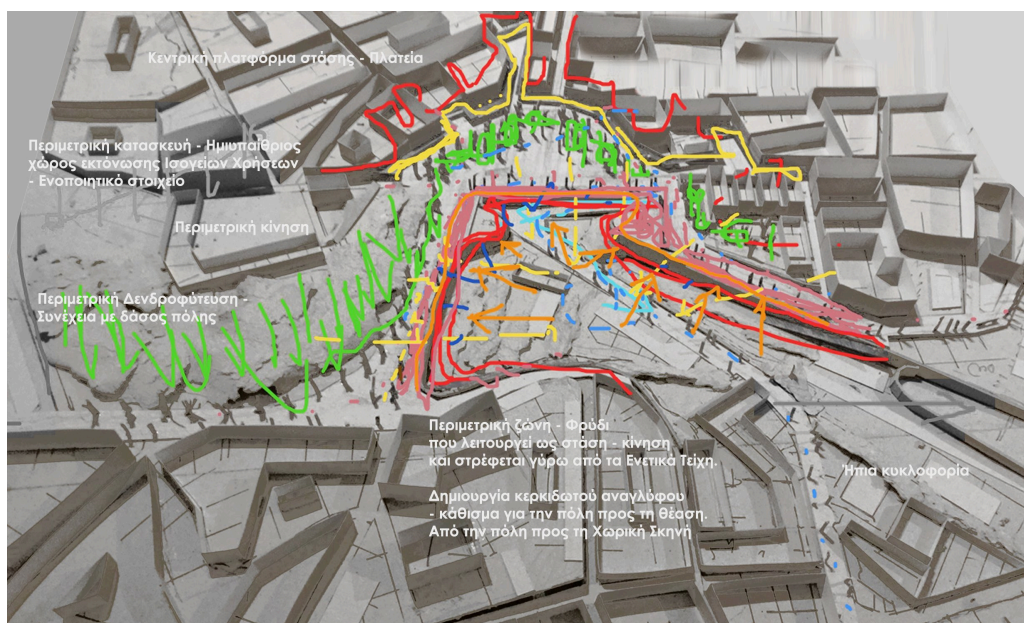
Γενικό Τοπογραφικό της περιοχής Μελέτης

Σκαριφήματα ιδέας

Χωρική - Λειτουργική οργάνωση

Δημιουργείται ένας ζωτικός δυναμικός χώρος που μπολιάζεται από ιστορικά ίχνη και συγκεντρώνει τη ζωή του τόπου. Ο σχεδιασμός στοχεύει τόσο στη ευρεία κλίμακα της πόλης, όπου ο κάτοικος αντιλαμβάνεται τον δημόσιο χώρο ως ενιαία οντότητα, όσο και στην κλίμακα της άμεσης περιοχής που βιώνει τον ειδικό δομικό - χωρικό - λειτουργικό χαρακτήρα των επιμέρους τόπων. Η "καρδιά" του Ηρακλείου συνδέεται άρρηκτα με την υπόλοιπη πόλη, ενώ ταυτόχρονα οι επιμέρους τόποι-λειτουργίες γίνονται τοπόσημα που φιλοξενούν τον κάτοικο.

Διάγραμμα ιδέας

· Καθιστικό - περατζάδα

Οι εν γένει υψομετρικές διαφορές (π.χ. σκαλιά πλ. Ελευθερίας) εξαλείφονται, για να διευκολυνθεί η προσπέλαση - ροή των πεζών στο σύνολο της περιοχής μελέτης. Οι διαφορές του εδάφους προεκτείνονται προς τα Ενετικά Τείχη, όπου μετασχηματίζονται σε κερκιδωτό ανάγλυφο διατηρώντας σημαντική απόσταση από αυτά. Η ζώνη που δημιουργείται περί των Τειχών τονίζεται με κατάλληλη δενδροφύτευση, δομή, ύλη και φωτισμό, για να δηλωθεί ότι εκεί είναι το σήμαντρο της περιοχής που λειτουργεί ως υπαίθριο καθιστικό και ως περατζάδα. Το κερκιδωτό "καθιστικό πόλης" περί των Ενετικών Τειχών γίνεται τοπόσημο, τονίζοντας τη θέαση προς το σύνολο της περιοχής και προς το λιμάνι.

Σημειώνεται ως στόχος και η οπτική - λειτουργική σύνδεση του Αρχαιολογικού Μουσείου, της Λ. Μποφόρ και του Ημιπρομαχώνα Αγ. Φραγκίσκου στον κόμβο όπου συναντώνται.

· Πλατεία

Οι πλατείες Καζαντζάκη, Δασκαλογιάννη, Ελευθερίας και Αρχαιολογικού Μουσείου συγκοινωνούν δυναμικά ως δίκτυο, ορίζοντας μια ολότητα χώρου, διατηρώντας όμως τα ειδικά χωρικά, δομικά και λειτουργικά τους χαρακτηριστικά. Στον πυρήνα της πλατείας Ελευθερίας δημιουργείται ένας ελεύθερος δυναμικός χώρος δράσης. Τα ξέφωτα - μικρότοποι που δημιουργούνται εντός της πλατείας λειτουργούν ως χώροι συνάθροισης και συνοδεύονται από κατάλληλη δενδροφύτευση, φωτισμό, στοιχεία στάσης (πέργκολες - καθίσματα στη βάση των δένδρων).

· Ζώνη αναψυχής

Εκεί όπου οι πλατείες συναντούν τα κτήρια της πόλης, προτείνεται ένας ξύλινος φορέας - κατασκευή που δημιουργεί έναν σκιασμένο χώρο στάσης, όπου φιλοξενούνται οι ισόγειες εμπορικές λειτουργίες / χώροι αναψυχής. Η κατασκευή αυτή διατρέχει ως συνδετικό νήμα και τις τέσσερις πλατείες, διασφαλίζοντας μια ημιυπαίθρια πορεία υπό αυτής και ένα ενιαίο ύφος για τις λειτουργικές ανάγκες των χώρων. Τα σκέλη της ελαφριάς αυτής ευμετάβλητης κατασκευής, ανάλογα με τα καιρικά φαινόμενα, παρέχουν σκίαση ή ηλιασμό.

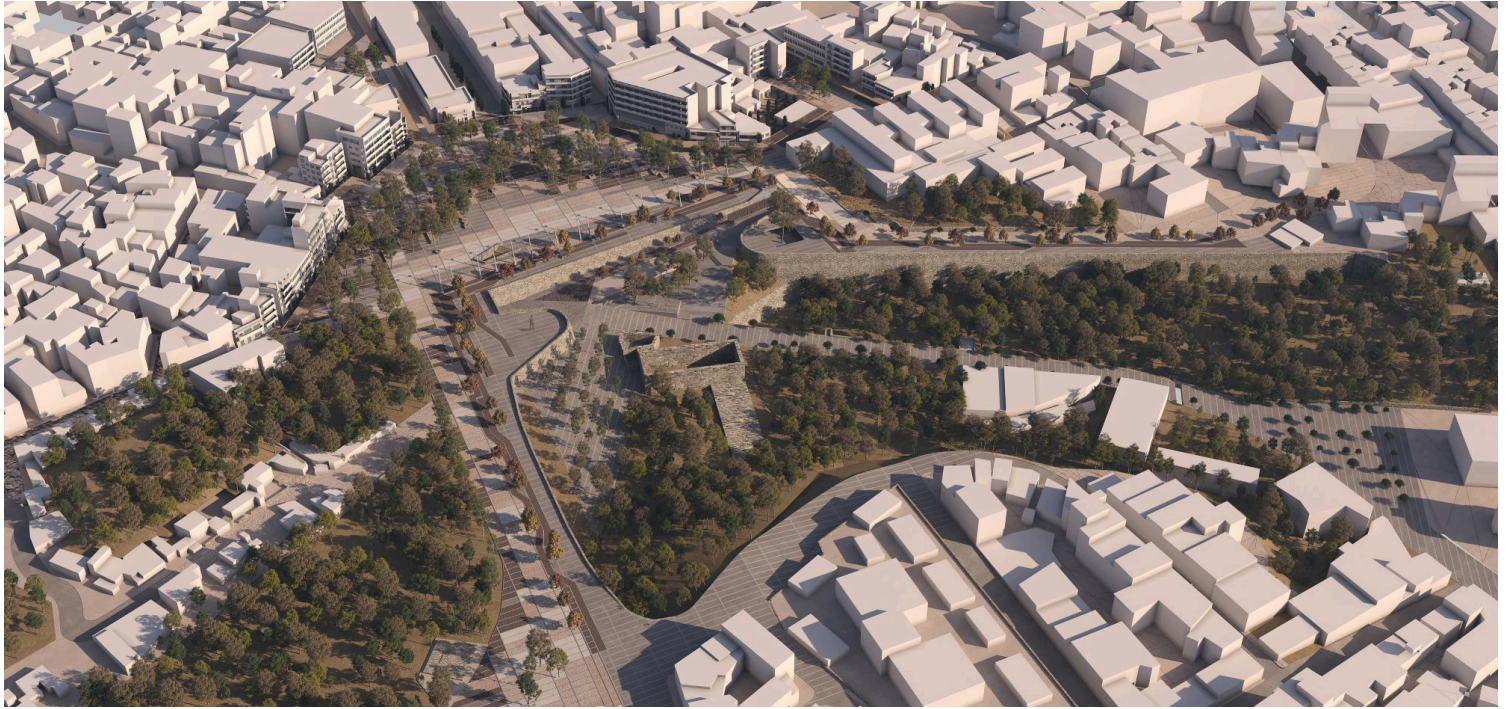
Γενικό Τοπογραφικό

Συμθετικά χαρακτηριστικά

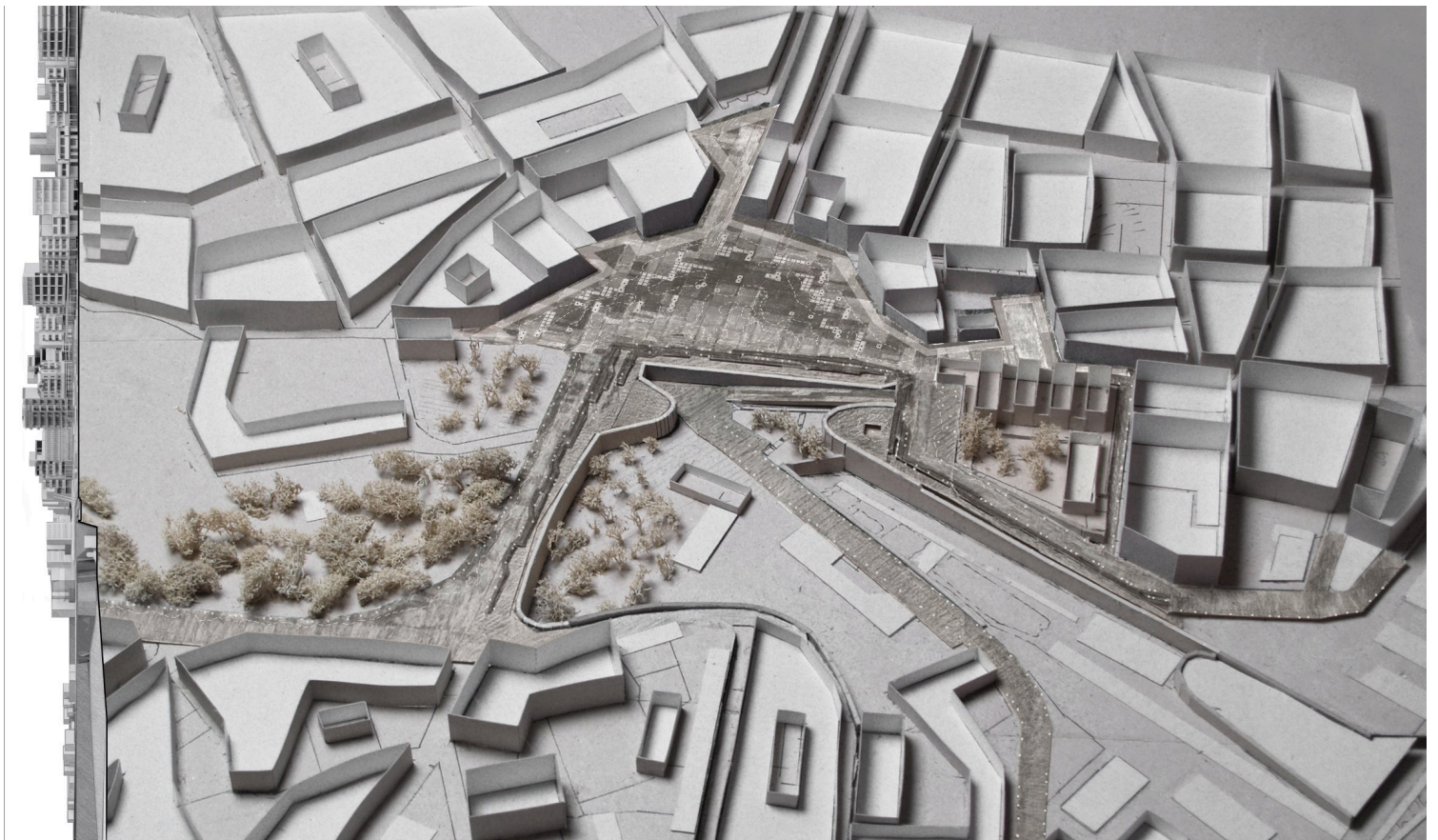
Με γνώμονα την προσβασιμότητα, τη βιοκλιματική συμπεριφορά και την ανάδειξη των ιστορικών ιχνών, δημιουργούνται πολλαπλοί αμφιθεατρικοί χώροι γύρω από μια χωρική σκηνή. Η πόλη συνδέεται σε όλες της τις διευθύνσεις με πυρήνα το δίκτυο πλατειών και τη ζώνη του Ενετικού Τείχους. Προς αυτή την κατεύθυνση συνεισφέρουν:

- η ύλη του Δημόσιου χώρου που συνυφαίνεται με ύλες συγγενικές του τείχους και της ευρύτερης περιοχής,
- οι κυκλοφοριακές ρυθμίσεις Ήπιας Κινητικότητας και η ανασύνθεση του εδάφους που δίνουν την εντύπωση της συνέχειας του δημόσιου χώρου και συνεισφέρουν στην προσβασιμότητα των πεζών (δομική και οπτική ένωση),

· η δενδροφύτευση που συλλειτουργεί με εκείνη του πάρκου Γεωργιάδη, δημιουργώντας ένα ενιαίο δίκτυο πρασίνου -μια αδιαίρετη περιπατητική διαδρομή με ειδικές στάσεις στα τοπία της περιοχής.

Αποψη του συνόλου της σύνθεσης

Μακέτα της σύνθεσης και Τομή του αναγλύφου

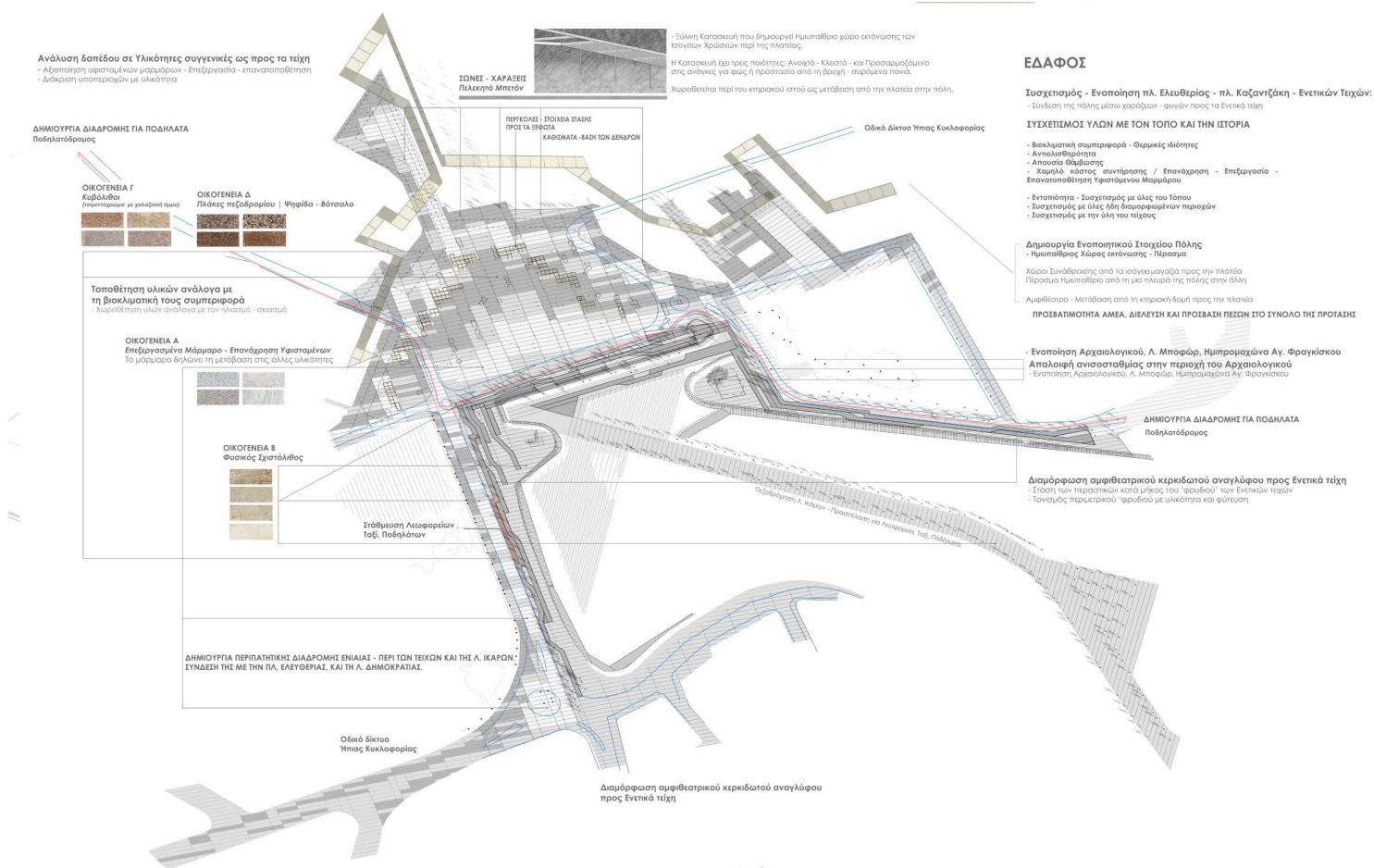
Η δαπεδόστρωση ενοποιεί το σύνολο της περιοχής μελέτης, τις πλατείες Ελευθερίας, Καζαντζάκη, Δασκαλογιάννη, Αρχαιολογικού Μουσείου, τη ζώνη περιμετρικά των τειχών, καθώς και τις Λεωφόρους Ικάρου - Μποφώρ - Δημοκρατίας. Αξιοποιούνται ύλες από τον τόπο της Κρήτης, συγγενικές μεταξύ τους, που όταν πλησιάζουν ιστορικά ίχνη παραλλάσσονται ώστε να σηµάνουν τον ιδιαίτερο χαρακτήρα τους - λειτουργούν ως χωρικά σινιάλα.

· Η υλικότητα του δημόσιου χώρου μπολιάζεται επίσης με ύλες συγγενικές του τείχους και της ευρύτερης περιοχής. Επιδιώκεται συνάφεια με τις ύλες των γειτονικών δημόσιων χώρων που έχουν αναπλαστεί ή πρόκειται να αναπλαστούν, με άξονα την εντοπιότητα των υλών. Οι ιδιότητες των υλικών που επιλέγονται, όπως οι οπτικές ιδιότητες (απόχρωση, ανακλαστικότητα), η θερμική συμπεριφορά (ψυχρά/θερμά, ηλιακός δείκτης ανακλαστικότητας) και η τραχύτητα (συντελεστής τριβής/ολισθηρότητα), διερευνώνται αναλυτικά προκειμένου να επιλεγεί η κατάλληλη ύλη.

· Οι ζώνες - χαράξεις που προκύπτουν από κτήρια της πόλης, προεκτείνονται προς τα τείχη και οργανώνουν στον χώρο τις οικογένειες υλών που αποτελούν την επιδερμίδα της πλατείας: Φυσικοί σχιστόλιθοι, κυβόλιθοι (τσιμεντόχρωμα με χαλαζιακή άμμο), πλάκες πεζοδρομίου (ψηφίδα και βότσαλο). Πρόκειται για υλικά με τουλάχιστον τέσσερις διαβαθμίσεις το καθένα όσον αφορά την απόχρωση, την τονικότητα, αλλά και τις οπτικές ιδιότητες, τη θερμική συμπεριφορά και την τραχύτητα. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην τεχνική τοποθέτησή τους στο έδαφος, προκειμένου να διασφαλιστεί η υδαταπορρόφηση και ο δροσισμός της πλατείας. Λόγω των διαβαθμίσεων της ύλης, η δαπεδόστρωση δημιουργεί την εντύπωση ότι “πάλλεται”, ανάλογα με το εάν ο χώρος λειτουργεί ως πέρασμα ή ως στάση, και ανάλογα με το εάν το έδαφος δέχεται περισσότερο ή λιγότερο φως. Η δομή, η κλίμακα - ρυθμός εναλλαγής των υλών, καθώς και η απόχρωση - τονικότητά τους προκύπτει από τη συνθετική ανάλυση της φορεσιάς του αγαλματιδίου της “Θεάς των Όφρων”.

· Επαναχρησιμοποιούνται τα μάρμαρα της υφιστάμενης πλατείας - υφιστάμενα υλικά δαπεδόστρωσης, ώστε να εξοικονομηθούν πόροι. Η κατεργασία τους, προκειμένου να χαθεί η ολισθηρότητα - θάμβωση, κρίνεται αναγκαία, όπως και η επανατοποθέτησή τους στα κατάλληλα σημεία.

· Σημειώνεται πως η προσβασιμότητα ΑΜΕΑ, η διέλευση και η πρόσβαση των πεζών στο σύνολο της πρότασης, αποτέλεσε επίσης προτεραιότητα κατά τον σχεδιασμό.

Διαμόρφωση του εδάφους της περιοχής μελέτης, του εξοπλισμού και της κυκλοφορίας

Δενδροφύτευση της περιοχής παρέμβασης

Η ιδέα για την δενδροφύτευση είναι η πλήρης διατήρηση και εμπλουτισμός της υφιστάμενης φύτευσης της πλατείας Ελευθερίας, ώστε να δημιουργηθεί ένα δίκτυο πρασίνου που τείνει να ενοποιηθεί με το γειτονικό πάρκο Γεωργιάδη. Δημιουργείται έτσι μια ενιαία περιπατητική διαδρομή, που συνδέει την πόλη σε όλες τις διευθύνσεις, με πυρήνα την πλατεία και τη ζώνη του Ενετικού Τείχους. Οι οικογένειες δενδροφυτεύσεων οργανώνονται σύμφωνα με τις ειδικές χωρικές και λειτουργικές απαιτήσεις της κάθε υποπεριοχής αλλά και σύμφωνα με τη βαθύτερη εννοιολογική τους σημασία και λειτουργία. Συγκεκριμένα:

- Περί του Αρχαιολογικού Μουσείου προτείνονται Ελιές και Αγριελιές,
- Κεντρικά της πλατείας Ελευθερίας, περί του Πάρκου Γεωργιάδη και περί της Λ. Δημοκρατίας προτείνονται Κωνοφόρα, Αειθαλή και Πλατύφυλλα (Φίκος, Κουκουναριά, Πεύκο, Ευκάλυπτος, Κέδρος Λιβάνου, Φοίνικας, Σφάνδαμος, Πλατάνι),
- Στον πυρήνα της πλατείας, στα ξέφωτα που δημιουργούνται προτείνονται οικογένειες αρωματικών ειδών. Κάθε ξέφωτο, πέρα από τον ειδικό του φωτισμό θα διακρίνεται και από την ειδική φύτευση με Αρωματικά και Αναρριχώμενα είδη,
- Περί των Ενετικών Τειχών προτείνονται Κωνοφόρα, Αειθαλή και Θάμνοι (Κουκουναριά, Zelkova abelicea, Πικροδάφνη, Χαρουπιά, Πεύκο). Μέσα από την εναλλαγή των χρωμάτων της δενδροφύτευσης, τονίζεται η ιδιαίτερη λειτουργία αυτής ως καθιστικό πόλης - πέρασμα,
- Περί της Λ. Ικάρων προτείνονται καλλιεργούμενα είδη (Πορτοκαλιά, Μανταρινιά, Λεμονιά, Νεραντζιά),
- Στη ζώνη περί των κτηρίων προτείνονται Κωνοφόρα δένδρα.

Σχετικά με τη βιοκλιματική προσέγγιση της μελέτης, η επιτροπή αναφέρει:

«Όσον αφορά την ολοκληρωμένη αντιμετώπιση της πρότασης, είναι εμφανής και σημαντική η διεπιστημονικότητα στην επεξεργασία του σχεδιασμού. Η βιοκλιματική προσέγγιση είναι άρτια και η

ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ

Δημιουργία Πολλαπλών Χάρων Κίνησης - Ίσσης (Δημόσιων - Ημιδημόσιων)
Πολλάπλη ποιότητες χώρων δημιουργούνται σε επιμέρους περιοχές Σηματοδότηση με Στοιχεία Εξοπλισμού:

Περί του κτηριακού ανάγλυφου - Πέργκολα - Ίσση Ημισπαθρία - Πέρασμα Κεντρικά της Πλατείας - Ίσση στα Στόμια Α, Β, Γ, Δ, Ε
Κεντρικά της Πλατείας - Ίσση - Πανόραμα στα δένδρα
Περί της του Ενετικού τείχους - Ίσση στο κρεβάτιο Ανάγλυφο - Θέση

ΦΥΤΕΥΣΗ

ΠΛΗΡΗΣ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ ΤΗΣ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗΣ ΔΕΝΔΡΟΦΥΤΕΥΣΗΣ.
ΕΝΔΥΝΑΜΩΣΗ ΑΥΤΗΣ ΚΑΙ ΕΜΠΛΟΥΤΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΜΕ ΝΕΕΣ ΔΕΝΔΡΟΦΥΤΕΥΣΕΙΣ.
Δεν μετακινούνται, δεν αφαιρούνται τα υφιστάμενα δένδρα

Δημιουργία πολλαπλών αμφιθέτρων προς τα τείχη μέσω της φύτευσης Οικογένειες δενδροφυτεύσεων προτείνονται σε κάθε επιμέρους περιοχή:

Περί του κτηριακού ανάγλυφου, Οικογένεια Α
Περί των κεντρικών Λ. Δημοκρατίας, Μποφόρ, Οικογένεια Η
Περί της Λ. Ικάρων, Οικογένεια Δ
Κεντρικά της πλατείας Ελευθερίας, Οικογένεια Η, Γ, Β
Περί του Αρχαιολογικού Μουσείου, Οικογένεια Ε
Περί των Ενετικών τειχών, Οικογένεια ΣΤ

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ Ε: Περί του Αρχαιολογικού Μουσείου / Καλλιεργούμενα είδη Ελιά (Olea), Αγριελιά (Olea europaea var. oleaster)

ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΤΩΝ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΩΝ ΓΛΥΠΤΩΝ
ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΠΕΡΙΠΑΤΗΤΙΚΗΣ ΔΙΑΔΡΟΜΗΣ ΕΝΙΑΙΑΣ - ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΤΕΙΧΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ Λ. ΙΚΑΡΩΝ.
ΣΥΝΔΕΣΗ ΤΗΣ ΜΕ ΤΗΝ ΠΛ. ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗ Λ. ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ.

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΣΤ: Περί των Ενετικών τειχών / Κωνοφόρα, Αειθαλή, Θάμνοι Κουκουναριά (Pinus pinea), Zelkova abelicea (Pterocarya nerioides), Χαρουπιά (Ceratonia siliqua), Πεύκο (Pinus brutia)

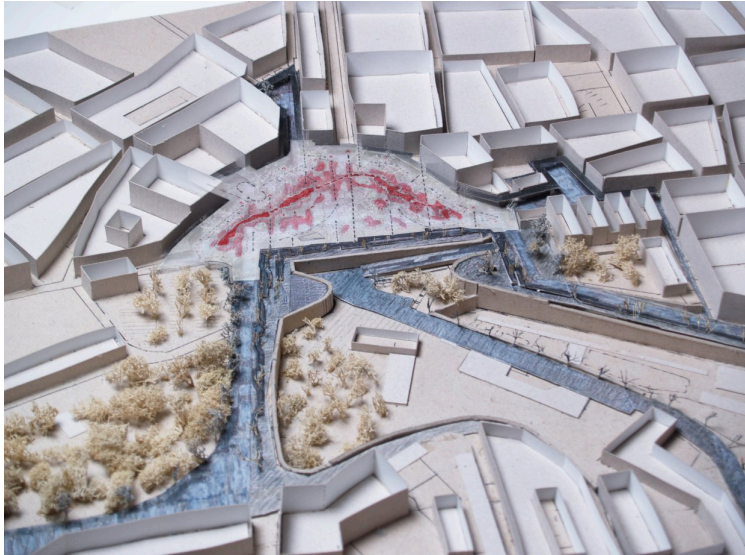
Δεν δημοφιλοποιούνται εκκαμψίες αλλά συμπληρώνεται το υφιστάμενο ανάγλυφο να να:
- δημιουργηθεί το κρεβάτιο στο οποίο στη ζώνη περί των Ενετικών τειχών
- ενταχιστεί το επίπεδο του Αρχαιολογικού με τον παραπάνω και την πλ. Ελευθερίας επί της Λ. Μποφόρ. Αξιοποίηση υφιστάμενης κλίσης εδάφους.

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ Δ: Περί της Λ. Ικάρων / Καλλιεργούμενα είδη Πορτοκαλιά (Citrus x sinensis), Μανταρινιά (Citrus reticulata), Λεμονιά (Citrus limonum), Νεραντζιά (Citrus x aurantium)

πρόταση εμπειριστατωμένη και σαφής. Αναλύει τη μεταβολή των συνθηκών μέσα στο έτος και τεκμηριώνει τον σχεδιασμό όσον αφορά την επίτευξη ενός βελτιωμένου μικροκλίματος».

Σχετικά με τη βελτίωση της βιοκλιματικής συμπεριφοράς, στόχος είναι να επιτευχθεί η αίσθηση θερμικής άνεσης μέσω συνδυασμού:

- Ελέγχου θερμοκρασίας αέρα που, συνδυαστικά με την ακτινοβολία, έχουν επίδραση στη θερμική άνεση (δενδροφύτευση και κατασκευές - πέργκολα),
- Ελέγχου έντασης του αέρα μέσω κατάλληλης δενδροφύτευσης περιμετρικά των τειχών αλλά και επί της πλατείας, που επιτρέπει τη στοχευμένη διέλευση του αέρα εξασφαλίζοντας συνθήκες θερμικής άνεσης ανά τις εποχές,
- Επιλογής δενδροφύτευσης με κατάλληλα είδη, προκειμένου τους θερινούς και τους χειμερινούς μήνες να εξασφαλιστεί: ηλιασμός / σκιασμός περιοχής μελέτης (φυλλοβόλα - αιθαλή) και φυσικός δροσισμός από τα είδη και την πυκνότητα φύτευσης,
- Κατάλληλης επιλογής υλικότητας, μέσω της οποίας ελέγχεται η απορρόφηση ή η ανάκλαση της ακτινοβολίας ανάλογα με την εποχή και το ποσοστό ηλιασμού / σκιασμού του κάθε μικροπεριβάλλοντος. Η υλικότητα επιλέγεται συνδυαστικά με τη φύτευση, ώστε να εξασφαλίζεται η θερμική άνεση.

Προτεινόμενη παρέμβαση

Οι **ηλεκτρομηχανολογικές εγκαταστάσεις** που προτείνονται, για να ικανοποιήσουν πλήρως τους βιοκλιματικούς στόχους που θέτει ο διαγωνισμός, στηρίζονται ενεργειακά σε δύο κυρίως πυλώνες: α) στο μηδενικό ενεργειακό αποτύπωμα της πλατείας με χρήση Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΑΠΕ), και β) σε έξυπνες λύσεις φωτισμού κοινόχρηστων χώρων, χωρίς εκπτώσεις όμως στην καλαισθησία, και διαδραστικές προσεγγίσεις ενημέρωσης των δημοτών.

Εξασφαλίζεται σημαντική ενέργεια, καθώς αξιοποιούνται οι κεντρικοί αγωγοί ύδρευσης που, σύμφωνα με το σχέδιο από τη Δ.Ε.Υ.Α.Η, διέρχονται περί της πλατείας Ελευθερίας. Σκοπός είναι να τροφοδοτηθεί σημαντικό μέρος περιοχής παρέμβασης, μέσω της τοποθέτησης κατάλληλου υδροστρόβιλου στον αγωγό. Πέρα από το μηδενικό ενεργειακό αποτύπωμα που επιτυγχάνεται με τη χρήση καθαρών μορφών ενέργειας σε αστικό περιβάλλον, χωρίς να διαταράσσεται η ποιότητα υδροδότησης, ο Δήμος θα έχει σημαντική οικονομική ελάφρυνση της λειτουργίας της πλατείας, εφόσον η όλη εγκατάσταση μπει σε τιμολογιακό καθεστώς net-metering. Συνολικά εξασφαλίζεται ενεργειακό ισοζύγιο στην περιοχή μελέτης, καθώς, όπως υπολογίζεται, η συνολική ετήσια κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας ισούται με την παραγόμενη από τις ΑΠΕ.

Οι **ηλεκτρομηχανολογικές εγκαταστάσεις** που προτείνονται αφορούν: φωτισμό LED, ηλεκτρικούς πίνακες και φωτεινές πινακίδες ενημέρωσης, διαδραστικές οθόνες αφής, σταθμούς φόρτισης ποδηλάτων - 30

θέσεις, υπόγειο δίκτυο άρδευσης για τα νέα δένδρα με νερό από το Δημοτικό δίκτυο ύδρευσης που περιβάλλει την πλατεία.

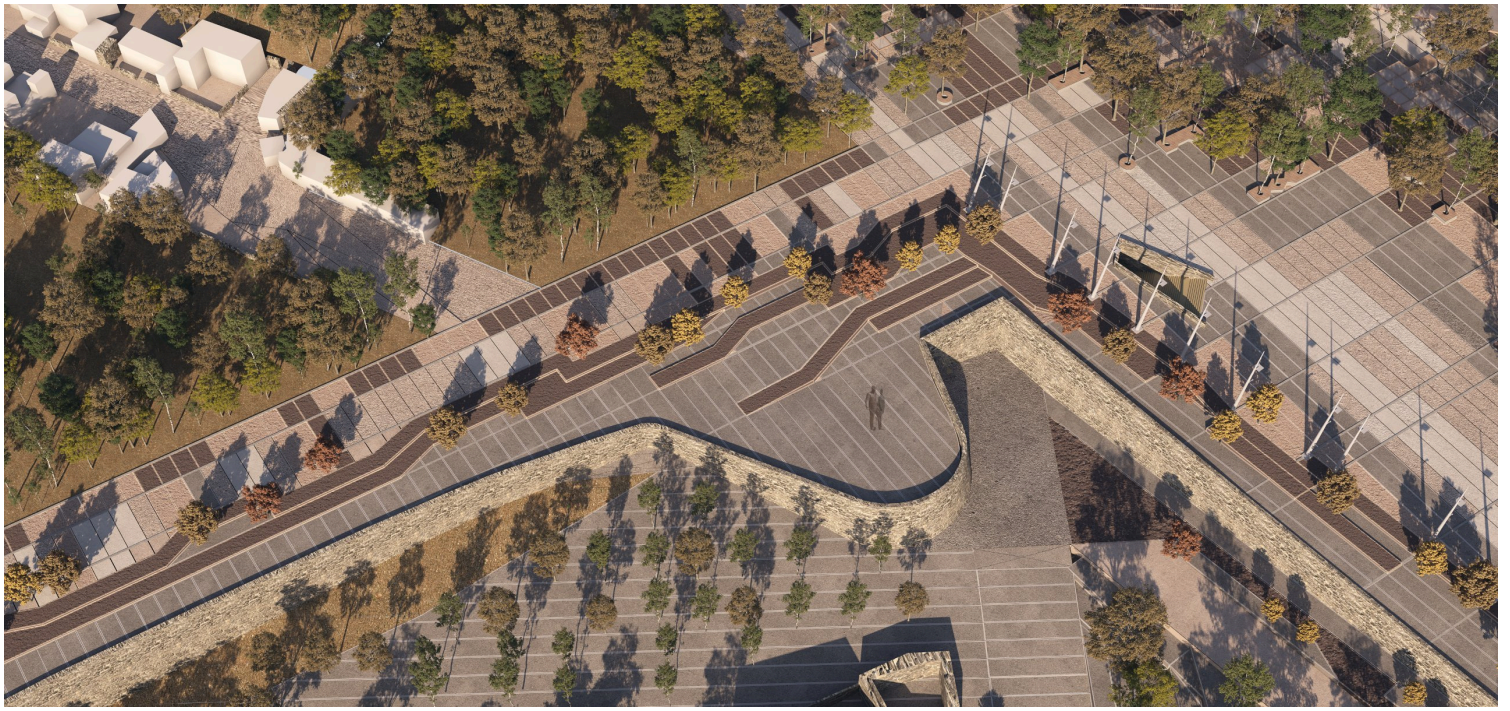
Ο φωτισμός της περιοχής διακρίνεται επίσης ανάλογα με τον ειδικό χωρικό, ιστορικό και λειτουργικό χαρακτήρα κάθε υποπεριοχής. Συγκεκριμένα, διακρίνεται σε φωτισμό για τις προτεινόμενες κατασκευές (περί των κτηρίων και εντός της πλατείας), για το κερκιδωτό ανάγλυφο και τα τείχη (με diffuser ώστε να μην τυφλώνει τους περιπατητές και καθήμενους), για τα τείχη, για τα δένδρα (φωτισμός κάτω από τα δένδρα πλατείας ανά 120 μοίρες και ψηλά στους κορμούς επιλεγμένων δένδρων). Τα υφιστάμενα φωτιστικά της πλατείας (σχεδιασμός υφιστάμενης πλατείας Ελευθερίας και φωτιστικών ιστών: Νίκος Σκουτέλης - Φλάβιο Ζανόν) επισκευάζονται και χωροθετούνται περί των Ενετικών Τειχών (στο ύψος της πλ. Ελευθερίας), για να τονίσουν την κεντρική περιοχή στάσης.

Τέλος, αναγνωρίζεται η υφιστάμενη **υποδομή αποχέτευσης ομβρίων** και προτείνεται η εκ βάθρων ορθή αναβάθμισή της με χαρακτηριστικά ανάλογα της αρχιτεκτονικής πρότασης.

Οι κυκλοφοριακές ρυθμίσεις γίνονται προς την κατεύθυνση της Ήπιας Κινητικότητας. Οι αναλύσεις πραγματοποιήθηκαν με χρήση κατάλληλου λογισμικού προσομοίωσης κυκλοφορίας, όπου εισήχθη το υπόβαθρο της περιοχής εντός των τειχών Παλιάς Πόλης Ηρακλείου και τα σχετικά δεδομένα φόρτου. Η προοδευτική υλοποίηση σε δύο φάσεις διασφαλίζει την ήπια προσαρμογή των κατοίκων στις νέες συνθήκες και τη δυνατότητα τυχόν αναπροσαρμογών του αρχικού σχεδιασμού με βάση τη χρήση που κάνουν οι κάτοικοι.

Η Φάση Α περιλαμβάνει ήπιες σχετικά τροποποιήσεις -απολύτως αναγκαίες-, δίνοντας προτεραιότητα στην ποιότητα και ασφάλεια υποδομών ήπιας κινητικότητας, αλλά και βελτιώνοντας τις συνθήκες κυκλοφορίας των ΙΧ. Σημειώνονται ενδεικτικά η μετατροπή των οδών περί της πλ. Ελευθερίας σε ήπιας κυκλοφορίας, η απομάκρυνση της στάσης λεωφορείων από την Δ. Μποφώρ και εξυπηρέτηση αυτής στη στάση Αβέρωφ, όπως και η δημιουργία ποδηλατοδρόμου δύο κατευθύνσεων. Σημειώνονται επίσης οι κατάλληλες χωροθετήσεις σε λειτουργικά σημεία στην περιοχή της στάθμευσης των λεωφορείων, των ταξί και των ποδηλάτων. Μέσα από τη φάση Α μπορεί να γίνει μια πρώτη συνολική αποτίμηση, καθώς ελέγχονται οι κυκλοφοριακές επιπτώσεις σε ΙΧ, Αστικές συγκοινωνίες / τουριστικά λεωφορεία, Ταξί, εντοπίζονται δυσλειτουργίες και οι παρεμβάσεις μπορούν να αναπροσαρμοστούν.

Η Φάση Β, μέσω εκτενέστερων παρεμβάσεων αλλά και περιορισμού του ΙΧ, υλοποιεί το όραμα της ομάδας εργασίας. Σε συνέχεια της Α φάσης, πεζοδρομείται τμήμα της Λ. Ικάρου από τη συμβολή στην Μποφώρ έως την είσοδο στο υπαίθριο πάρκιγκ, ενώ επανασχεδιάζονται λεωφορειακές γραμμές που συνδέουν την Παλαιά πόλη Ηρακλείου, το λιμάνι, την Μποφώρ, τον κεντρικό σταθμό ΚΤΕΛ, το αεροδρόμιο, τη νέα στάση επί της Λ. Δημοκρατίας. Συνολικά, μειώνονται οι βασικοί δείκτες κυκλοφοριακής συμφόρησης (πυκνότητα, ταχύτητα και μέσος χρόνος καθυστέρησης) και διασφαλίζονται ικανοποιητικά αποτελέσματα για το σύνολο των οχημάτων στο δίκτυο, συμπεριλαμβανομένης και της προσβασιμότητας και ασφάλειας ήπιων μέσων μετακίνησης.

Αποψη προς τη Λεωφόρο Δημοκρατίας και τα Ενετικά Τείχη

Αποψη της πλατείας Ελευθερίας

Αποψη της σύνθεσης από τη Λεωφόρο Δημοκρατίας προς το Αρχαιολογικό Μουσείο

Πηγή: giannisgiannoutsos.gr

Ενδεικτική βιβλιογραφία για το αγαλματίδιο της “Θεάς των Όφρων”:

Barclay, A. 2001. «The potnia theron: adaptation of a Near Eastern image». Στο *Potnia: Deities and Religion in the Aegean Bronze Age. Proceedings of the 8th International Aegean Conference, Göteborg University, 12-15 April 2000*. Επιμ. R. Laffineur και R. Hägg. *Aegaeum* 22:373-86.

Darque, P., Poursat, J.C., Touchais, G. και Treuil, R. 2015. «Η αρχή της Ύστερης Χαλκοκρατίας στην Κρήτη». Στο *Οι Πολιτισμοί του Αιγαίου κατά την Νεολιθική και την Εποχή του Χαλκού*. 2η έκδ. Μτφ. Ο. Πολυχρονοπούλου και Α. Φίλιππα-Touchais, 305-44. Αθήνα: Εκδόσεις Καρδαμίτσα.

Dicknson, O. 2003. *Αιγαίο: Εποχή του Χαλκού*. Μτφ. Θ. Ξένος. Αθήνα: Εκδόσεις Καρδαμίτσα.

German, S. 2018, 15 Αυγούστου. «Snake Goddess». Khan Academy. <https://smarthistory.org/snake...>

Gray, M. 1914. «A Statuette of the Minoan Snake Goddess: Gift of Mrs. W. Scott Fitz». *Museum of Fine Arts Bulletin* 12(73): 51-5.

Hood, S. 1993. «Εύλο, όστρεο, οστό, ελεφαντοστό, φαγεντιανή, υαλόμαζα». Στο *Η Τέχνη στην Προϊστορική Ελλάδα*. 3η έκδ. Μτφ. Μ. Παντελίδου και Θ. Ξένος, 139-66. Αθήνα: Εκδόσεις Καρδαμίτσα.

Miller-Bonney, E. 2011. «Disarming the Snake Goddess: A Reconsideration of the Faience Figurines from the Temple Repositories at Knossos». *Journal of Mediterranean Archaeology* 24(2):171-90.

Σακελλαράκης, Ι.Α. 2003. *Μουσείο Ηρακλείου*. Αθήνα: Εκδοτική Αθηνών.

Παραπομπές

¹ Γιάννης Γιαννούτσος, ΚΑΤΑΒΟΛΕΣ, Πηγή Archetype: <https://www.archetype.gr/blog/arthro/katavoles>, 01/11/2019.

² Γιάννης Γιαννούτσος, ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ · ΣΥΝΔΕΣΗ · ΣΥΝΘΕΣΗ, Archetype, <https://www.archetype.gr/blog/arthro/sinantisi-sindesi-sinthesi>, 28/04/2021.

³ Eric Kandel, Αναζητώντας τη μνήμη, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, Ηράκλειο 2008, σελ. 10.

⁴ Colin Blakemore, Η Μηχανή του Νου, ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΡΗΤΗΣ, Ηράκλειο 1996, σελ. 48.

- ⁵ Γιάννης Γιαννούτσος, Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ ΜΠΟΛΙΑΣΜΑΤΟΣ ΣΤΗ ΣΥΝΘΕΤΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ, Archetype, www.archetype.gr/blog/arthro/i-ennia-tou-mpoliasmatos-sti-sintheticiki-diadikasia, 01-03-2021.
- ⁶ Βασίλης Ηλιόπουλος, Προφορική διατύπωση κατά τη συζήτηση στο Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών Πατρών σχετικά με την “αξία του προπλάσματος στη συνθετική διαδικασία”, 25-5-2022.
- ⁷ Γιάννης Γιαννούτσος, ΚΑΤΑΒΟΛΕΣ, ο.π.
- ⁸ Barclay 2001, 373-4· Darque et al. 2015, 334· Dickinson 2003, 246-7· German 2018, 15 Αυγούστου· Gray 1914, 51-2· Hood 1993, 161-3· Miller-Bonney 2011, 173, 183-4· Σακελλαράκης 2003, 37-9
- ⁹ Barclay 2001, 377· German 2018, 15 Αυγούστου· Gray 1914, 54-5· Miller-Bonney 2011, 175
- ¹⁰ Barclay 2001, 377-8· German 2018, 15 Αυγούστου· Gray 1914, 54· Miller-Bonney 2011, 173-4